Kelecsényi László

Irodalmi útmutató

Tanácsok kezdő íróknak

Mielőtt írásra adod a fejed, gondoskodj valami megélhetési forrásról. Ha a honoráriumokra várasz, felkopik az állad. A családodéról nem is szólva.

Ha tehetséges vagy, elég, ha akkor írsz, amikor kedved tartja. Ha tehetségtelen, minden áldott nap írnod kell. Hátha megjön...

Legfeljebb a helyesírást tanuld meg. A nyelvhelyesség a szerkesztők dolga, stílusa pedig végképp nem lehet mindenkinek.

Figyeld a szerkesztők szokásait. Vigyázz, a villamoson, strandon, közértben, jégpályán, szülői értekezleten, söntéspultnál átadott kézirat munkavégzésük hiányosságaira emlékezteti őket.

Egyszerre több helyre add be az írásaidat. Lesz, ahol elveszítik, máshol eldobják, de egy helyen talán el is olvassák.

Ha az a rendkívűli kegy ér, hogy művedet közlésre elfogadják, még ne örülj. Légy birkatürelmű, kötélidegzetű, arcodról ne hervadjon le a nyájas mosoly.

A korrektúrát javítsd ki rendesen, és ne dühöngj, ha a hibák ugyanúgy benne maradnak a megjelent szövegben.

Szemed se rebbenjen, ha írásodból a legfontosabb mondatokat húzza ki a szerkesztő.

Azon se csodálkozz, ha kiszedett szöveged hetekig, sőt hónapokig hever a nyomdában, mert valaki másé mindig kiszorítja a lapból. Tűrj békességgel!

Ha aztán mégis megjelenik, nézz körül alaposan, hová adhatnád még el (rádió, televízió, filmgyár, utánközlő folyóirat). Irodalomból megélni csak így lehet. De többnyire még így sem.

A tiszteletpéldányok nem azoknak járnak, akiket valóban tisztelsz.

Verd a tamtamot! Ha dolgozol valamin, kürtöld szét, hozd minél több ember tudomására. A csönd halálos.

Pályázatokon ne vegyél részt, ha már írásra adtad a fejed. Ily hatalmas naivitással nem jutsz messzire.

Jegyezd meg jól az alapszabályt! Író abból lesz, akiből az illetékesek írót akarnak csinálni.

Szerezz pártfogót! Semmire se viszed, ha nem áll mögötted valaki.

Mindig jól jön egy telefon. Persze nem mindegy, hogy ki telefonál: egy Kossuth-díjas író, vagy az állambiztonság.

Akár tehetséges vagy, akár tehetségtelen, akár a kettő közt leledzel, mindenképp szervezkedj, csoportosulj. Társaid elviselésére biztasson az a tény, hogy a szerkesztőségeket, kiadókat egy csordában elkövetett rohammal könnyebb bevenni, mint egy szál kézirattal, egyedül.

Csak nyilvános helyen rúgj be, de akkor seggig. Ha otthon iszol, senki se lát, s nem lesz legendád.

Ha mindezek véghezviteléhez nincs elég erőd, még mindig elmehetsz kritikusnak.

Ha végigcsinálod, és kezdőből profi lettél végre, akkor meséld el, miként bírtad gyomorral és idegekkel.

Intelmek gyanútlan szerkesztőknek

Ha ismeretlen szerzőtől kapsz kéziratot, eszedbe ne jusson mindjárt elolvasni. Tedd szépen a többi olvasatlan közé.

Ha a szerző hetek múltán telefonon érdeklődne, tagadtasd le magad.

Ha e-mailt küld, ne válaszolj.

Ha már többször keresett, akkor szóba állhatsz vele, de ne mondj neki semmi érdemlegeset. Hivatkozz az elfoglaltságodra, a sok kéziratra vagy akármi másra.

Ha a szerző nem átallana személyesen fölkeresni, akkor két eset van:

– ha nem ismer, habozás nélkül menj ki a szerkesztőségből, mintha ott se lettél volna.

– ha ismer, akkor nem ilyen egyszerű a helyzet. Válts vele néhány udvarias, de közömbös mondatot, aztán kapj fel egy papírt, és mondd azt, hogy szerkesztőségi értekezletre kell menned.

Ha eltelt néhány hónap, elolvashatod a kéziratot. Ekkor megint két eset lehetséges:

– ha az írás csapnivaló, írjál pár hűvös sort e-mailben, hogy az szöveg közölhetetlen.

– ha az írás jó, akkor sincs nagy baj. A szerző magától jelentkezik majd.

Ekkor tárgyalj vele röviden és határozottan. Buzdítsd az írás átdolgozására. A cél, hogy időt nyerj.

Ha a szerző szerencsésen átírja és újraküldi, kezdheted elölről az egészet.

Ha hetek múltán megint érdeklődik, mondd azt, hogy művet épp a munkatársaid értékelik.

Ha a szerző, azaz a szépreményú ifjú, úgy is mint a magyar irodalom ígéretes utánpótlása annyira makacs és megátalkodott, hogy elviselte ezt a megalázó huzavonát, s az eltelt hónapok során nem rontott be a szerkesztőségbe, csak újra meg újra rádtelefonál a szegény pára, rá kell érezned, hogy tovább nem feszítheted húrt. Színt kell vallanod!

Kérdezd meg tőle, hogy mi volt az írásának a címe. Ha ekkor sem csapja le a kagylót, tarts egy kis szünetet, mintha keresnéd az e-mailjeid között a kéziratot. Miközben hátradőlsz a székeden, és elszürcsölsz egy kávét, némítsd le a mobilod, nehogy gyanút keltsél a vonal másik végén várakozóban.

Ha megittad a kávédat, hallózz bele a telefonba, s ha a – már nem annyira – reményteli szerző még mindig türelmesen vár, merthogy átalánydíjas mobilról beszél, lakonikus tömörséggel közöld vele, hogy írása nem nyerte meg a munkatársaid tetszését.

Ha a szerző ekkor eléggé el nem ítélhető módon szentségelni kezdene, s valljuk meg, erre ezer oka is lenne, nyugodtan szakítsd meg a hívást.

Ezzel az eljárással végleg megszabadultál egy újabb idegesítő szerzőtől. Biztosítlak róla, a módszer kipróbált, bevált, alkalmazható. Ha utólag kiderül, hogy egy született Dosztojevszkijt utasítottál vissza, akkor se fájjon a fejed. Nyugodtan védekezhetsz azzal, hogy nem volt elég kitartó. Merthát írónak lenni, nos, az nem piskóta...

Hogy kik fognak akkor írni neked? Emiatt ne bánkódj. A lapodat teleírják így is, úgy is. Önjelölt zsenik, múzsák hitbizományosai, az irodalmi élet részvényesei, s mindazok, akik valaha láttak egy kompjútert.

Ha így cselekszel, bántódás nem ér s hosszú életű leszel e Földön.

(Az írás eredeti változata a Kapu, 1990. július-augusztusi számában jelent meg. Ebből is látszik, hogy azóta sem változott semmi... a szerk.)